Upper Tunga Project

47. Sri B. G. BANAKAR (Hirekerur).—

Will the Minister of State for Major Irrigation be pleased to state :—

(*a*) whether any plans and estimates have been prepared for the construction of Upper Tunga Project by modification to the existing Tunga Anicut at Gajanur;

(*b*) if so, the cost and the area to be irrigated;

(*c*) the difficulties to make the scheme successful ?

Sri D. DEVARAJ URS (Chief Minister) [On behalf of SRI H. N. NANJEGOWDA (Minister of State for Major Irrigation)].—

(*a*) Yes, tentatively.

(*b*) Rs. 37.42 Crores. 3,20,000 acres.

(*c*) The Project can be taken up only after final allocation of waters in Tungabhadra is decided by the Krishna Tribunal.

ಶ್ರೀ ಬಿ. ಜಿ. ಬಣಕಾರ್.—ಈ ಯೋಜನೆಯಿಂದ ಯಾವ ಯಾವ ತಾಲ್ಲೂಕ್‌ಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲ ವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೀರಾ ?

† ಶ್ರೀ ಡಿ. ದೇವರಾಜ ಅರಸ್.—ಯಾವ ಯಾವ ತಾಲ್ಲೂಕ್‌ಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಇನ್ನೂ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಶ್ರೀ ಬಿ. ಜಿ. ಬಣಕಾರ್.—ನಮಗೆ ತಿಳಿದಮಟ್ಟಿಗೆ ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೊನ್ನಾಳಿ, ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಿರೇಕೆರೂರು, ರಾಣೆಬೆನ್ನೂರು, ಹಾವೇರಿ, ಮುಂಡರಗಿ, ಹಾನಗಲ್ಲು, ಶಿರಹಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೊಪ್ಪಳ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಿಗೆ ಈ ಯೋಜನೆಯಿಂದ ಅನು ಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ. ಇದು ನಿಜವೇ ?

ಶ್ರೀ ಡಿ. ದೇವರಾಜ ಅರಸ್.—ಇರಬಹುದು, ಆ ತಾಲ್ಲೂಕ್‌ಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವುದಾದರೆ ನಮಗೆ ಸಂತೋಷ.

ಶ್ರೀ ಕೋಣಂದೂರು ಲಿಂಗಪ್ಪ.—ಈ ಯೋಜನೆಯಿಂದ ನಮ್ಮ ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿ ತಾಲ್ಲೂಕ್ ಮತ್ತು ಶೃಂಗೇರಿ ತಾಲ್ಲೂಕ್‌ನ ಬಹುಭಾಗ ಮುಳುಗಡೆಯಾಗುವುದರಿಂದ, ಈ ಯೋಜನೆಗೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಜನರ ವಿರೋಧವಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಮ್ಮ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಶ್ರೀ ಡಿ. ದೇವರಾಜ ಅರಸ್.—ಕೆಲವು ಜಲಾಶಯಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವಾದಾಗ ಕೆಲವರ ಪ್ರದೇಶ ಮುಳುಗಡೆಯಾಗುತ್ತದೆ, ಕೆಲವರು ಬದುಕುತ್ತಾರೆ.

ಶ್ರೀ ಕೋಣಂದೂರು ಲಿಂಗಪ್ಪ.—ನಮ್ಮನ್ನು ಮುಳುಗಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿಮ್ಮ ಯೋಚನೆಯೇ ?

ಶ್ರೀ ಡಿ. ದೇವರಾಜ ಅರಸ್.—ಬೆಳಕು ಇರುವ ಕಡೆ ನೆರಳು ಇರುವಂತೆ, ಜಲಾಶಯ ನಿರ್ಮಾಣವಾದಾಗ ಕೆಲವು ಭಾಗ ಮುಳುಗಡೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಬಹುಮಂದಿಗೆ ಅನುಕೂಲ ವಾಗುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀ ಕೋಣಂದೂರು ಲಿಂಗಪ್ಪ.—ಈ ಒಬ್ಬೀರಾಯನ ಕಾಲದ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಅಲ್ಲಿಯ ರೈತರಿಗೆ ಬಾವಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಪಂಪುಸೆಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ನೀರಾವರಿ ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಡಬಹುದೇ ಹೊರತು, ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕಾರ್ಯಗತ ಮಾಡ ಬಾರದು. ಆ ರೀತಿ ಏನಾದರೂ ಕಾರ್ಯಗತ ಮಾಡಿದರೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಜನರು ಉಗ್ರವಾಗಿ ವಿರೋಧ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀ ಡಿ. ದೇವರಾಜ ಅರಸ್.—ಅವರ ಪ್ರಾಂತ್ಯ ಯಾವುದು ಎಂಬುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಂತ್ಯ ಬೇರೆ, ಅವರ ಪ್ರಾಂತ್ಯ ಬೇರೆ ಎಂದರೆ ಏನು ? ಆ ಭಾಗದ ವಾಕೆಟ್ ಅವರ ಹೆಸರ ಮೇಲೆ ಇದೆಯೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀ ಕೋಣಂದೂರು ಲಿಂಗಪ್ಪ.—ನಮ್ಮ ಕ್ಷೇತ್ರ ಎಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಬದಲು ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಂತ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಡಿ. ದೇವರಾಜ ಅರಸ್.—ಯಾವುದೇ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಜಲಾಶಯ ಕಟ್ಟುವಾಗ ಕೆಲವು ಭಾಗ ಮುಳುಗಡೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಇಂಡಿಯಾ ದೇಶದ ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಜಲಾಶಯವನ್ನು ಕಟ್ಟುವಾಗ ಅದನ್ನು ಕಟ್ಟ ಬೇಕೇ ಅಥವಾ ಬೇಡವೇ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಅಸೆಂಬ್ಲಿಯಲ್ಲ ತೀರ್ಮಾನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆ ರೀತಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ನಾವು ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಜಲಾಶಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಬೇಕಾದರೂ ಅದರಿಂದ ಆಗತಕ್ಕಂಥ ಲಾಭ, ಅದರಿಂದ ಆಗತಕ್ಕಂಥ ನಷ್ಟ ಇವೆರಡನ್ನೂ ನೋಡಿಕೊಂಡು, ನಷ್ಟಕ್ಕಿಂತ ಲಾಭ ಹೆಚ್ಚು ಸಿಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಕಂಡುಬಂದರೆ ಮಾತ್ರ ಜಲಾಶಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಯಾರನ್ನೋ ಮುಳಗಿಸಬೇಕೆಂದು ಇಂತಹ ಜಲಾಶಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ತಮಗೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಅದಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಪ್ರದೇಶ ಮುಳುಗಡೆಯಾಗುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಇಂತಹ ಜಲಾಶಯಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತೇವೆ. ಮುಳುಗಡೆಯಾಗತಕ್ಕಂಥ ತಾಲ್ಲೂಕ್‌ಗಳು ಯಾವುವು ಎಂಬುದು ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ. ಆ ರೀತಿ ಮುಳುಗಡೆಯಾಗತಕ್ಕಂಥ ಪ್ರದೇಶದ ಜನರಿಗೆ ಬೇರೆ ಪುನರ್ವಸತಿ ಒದಗಿಸುವುದು, ಜಮೀನನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಪರಿಹಾರ ಕೊಡುವುದು ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿಯೇ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ.

ಶ್ರೀ ಕೆ. ಎನ್. ವೀರಪ್ಪಗೌಡ.—ಒಂದು ಅಣೆಕಟ್ಟನ್ನು ಕಟ್ಟುವಾಗ ನೀರು ಎಲ್ಲಿ ಶೇಖರಣೆ ಯಾಗುತ್ತದೋ ಅಂತಹ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶ ಮುಳುಗಡೆಯಾಗುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶ ಮುಳುಗಡೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಮಳೆ ಬರುವುದು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈಗ ಇರುವ ತುಂಗಾ ಅಣೆಕಟ್ಟಿನ ಜೊತೆಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಅಣೆಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟದರೆ ನೀರು ಸಾಕಷ್ಟು ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಸರ್ಕಾರದ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲವೇ ?

ಶ್ರೀ ಡಿ. ದೇವರಾಜ ಅರಸ್.—ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ಏನೇನು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸಲಹೆ ಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೋ ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಗಮನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಈ ಪ್ರಾಜೆಕ್ಟನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಮಾಡೋಣ.

ಶ್ರೀ ಟಿ. ತಾರೇಗೌಡ.—ತುಂಗಾ ಅಣೆಕಟ್ಟು ಮತ್ತು ತುಂಗಾ ಮೇಲ್ದಂಡೆ ಯೋಜನೆ ಇವು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯೇ ?

ಶ್ರೀ ಡಿ. ದೇವರಾಜ ಅರಸ್.—ಹೌದು, ಅದು ಬೇರೆ, ಇದು ಬೇರೆ.

ಶ್ರೀ ಕಾಗೋಡು ತಿಮ್ಮಪ್ಪ.—ಸ್ವಾಮಿ ತುಂಗಾ ಅಣೆಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಸಾಗುವಳಿ ಜಮೀನಿನ ಎಷ್ಟು ಪ್ರದೇಶ ಮುಳುಗಡೆಗೆ ಒಳಪಡುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೀರಾ ?

ಶ್ರೀ ಡಿ. ದೇವರಾಜ ಅರಸ್.—ನೋಟೀಸ್.

Sri P. M. BANGI.—You have stated in your reply that the Tunga Project will be taken up only after the final allocation of waters in Tungabhadra is decided by the Krishna Tribunal. May I know the approximate time when it will be decided ?

Sri D. DEVARAJ URS.—The matter is under proposal stage.

ಶ್ರೀ ಪಿ. ಎಂ. ಬಂಗಿ.—ಇದು ಯಾವಾಗ ಮುಗಿಯಬಹುದು ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಅಪ್ರಾಕ್ಸಿ ಮೇಟ್ ಜೈಮ್ ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗುತ್ತದೆಯೇ ?

ಶ್ರೀ ಡಿ. ದೇವರಾಜ ಅರಸ್.—ಟ್ರಿಬ್ಯುನರ್ ಮುಂದೆ ಇರತಕ್ಕ ನಮ್ಮ ತಕರಾರುಗಳು, ಕೇಸು ಗಳು ಫೈನಲ್ ಸ್ಟೇಜಿಗೆ ಬಂದಿವೆ. ಅಗ್ರ್ಯುಮೆಂಟ್ ಸ್ಟೇಜ್ ಮತ್ತು ಹಿಯರಿಂಗ್ ಸ್ಟೇಜ್ ಮುಗಿದಿದೆ ಎಂದು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. 3-4 ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಗಿಯಬಹುದು. ಅದು ಆದಮೇಲೆ

(ಶ್ರೀ ಡಿ. ದೇವರಾಜ್ ಅರಸ್)

ಸರ್ಕಾರದವರು ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಬೇಗ ಮುಗಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ಹಣದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ. ಅದು ಎಷ್ಟು ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಆ ನೀರು ನಮಗೆ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಸಿಕ್ಕಬಹುದು ಎಂಬುದು ತೀರ್ಮಾನವಾದ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲ ಪ್ಯಾಜೆಕ್ಟನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದು, ಯಾವ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಬೇಕು ಎಂಬುದು ಪ್ರಪೋಜಲ್ ಸ್ಟೇಜಿನಲ್ಲಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಎಂ. ಕೀರನಾಳಿ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್.—ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಸೀಗೆಹಳ್ಳ, ಐಹೊಳೆ ಮುಂತಾದ ಪ್ಯಾಜೆಕ್ಟ್‌ಗಳು ಯಾವಾಗ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತವೆ ?

ಶ್ರೀ ಡಿ. ದೇವರಾಜ ಅರಸ್.—ಆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಈಗ ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಇಲ್ಲ. ಅವು ಪ್ರಪೋಜಲ್ ಸ್ಟೇಜಿನಲ್ಲಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಕೆ. ಎಫ್. ಪಾಟೀಲ್.—ನಮಗೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ನೀರು ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ನಾವು ಎಷ್ಟು ನೀರನ್ನು ಉಪಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೀರಾ?

ಶ್ರೀ ಡಿ. ದೇವರಾಜ ಅರಸ್.—ಇದರಲ್ಲಿ ಟೋಟಲ್ ನೀರು ಎಷ್ಟು ಇದೆ ಎಂಬುದು ಈಗ ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಇಲ್ಲ. ನಾವು ಉಪಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ್ದು ಹೆಚ್ಚು ನೀರು ಇದೆ, ಅದನ್ನು ನಮಗೆ ಕೊಡಿ ಎಂದು ನಾವು ಅವರನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಶ್ರೀ ಕೆ. ಎಫ್. ಪಾಟೀಲ್.—ಈಗ ತಾವು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಿರತಕ್ಕ ಯೋಜನೆ ಏನಿದೆ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ನೀರಿನ ಸಂಗ್ರಹ ಇದೆಯೆಂಬುದು ತಮ್ಮ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆಯೇ ?

ಶ್ರೀ ಡಿ. ದೇವರಾಜ ಅರಸ್.—ನೀರು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಇದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಅದರ ಪ್ಯಾಜೆಕ್ಟ್ ರಿಪೋರ್ಟ್ ತರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಶ್ರೀ ಕಾಗೋಡು ತಿಮ್ಮಪ್ಪ.—ಈ ಯೋಜನೆಯಿಂದ 3 ಲಕ್ಷ 20 ಸಾವಿರ ಎಕರೆಗಳಿಗೆ ನೀರನ್ನು ಒದಗಿಸಬಹುದು ಎಂದು ತಾವು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೀರಿ, ಇದರಲ್ಲಿ ಈಗ ಹಾಲಿ ಸಾಗಾಗುತ್ತಿರತಕ್ಕ ಭೂಮಿ ಎಷ್ಟು, ಮತ್ತು ಹೊಸದಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಎಕರೆ ಸಾಗಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತೀರಾ?

ಶ್ರೀ ಡಿ. ದೇವರಾಜ ಅರಸ್.—ಮಳೆಯು ನೀರಿನ ಆಧಾರವ ಮೇಲೆ ಸಾಗಾಗತಕ್ಕಂಥಾದ್ದು ಅನೇಕ ಭೂಮಿ ಇರಬಹುದು ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹೊಸದಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಎಕರೆ ಸಾಗಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ಮಾಹಿತಿ ಈಗ ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಇನ್ನೂ ಪ್ರಪೋಜಲ್ಸ್ ಸ್ಟೇಜಿನಲ್ಲಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಕೆ. ಎಫ್. ಪಾಟೀಲ್.—ಹೆಚ್ಚು ನೀರಾವರಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲ ಮಾಡುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ತಮ್ಮ ಇಲಾಖೆಯವರಿಗೆ ಆದೇಶವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೀರಾ ?

ಶ್ರೀ ಡಿ. ದೇವರಾಜ ಅರಸ್.—ಈಗ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕಣಿವೆಗಳು ಇವೆ. ಒಂದು ಕಾವೇರಿ ವ್ಯಾಲಿ, ಇನ್ನೊಂದು ಕೃಷ್ಣಾವ್ಯಾಲಿ. ಈಗ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ 7-8 ಪರ್ಸೆಂಟ್ ಮಾತ್ರ ನೀರಾವರಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ನಾವು ಇನ್ನು ಮೈನರ್ ಮತ್ತು ಮೇಜರ್ ಇರಿಗೇಷನ್ ಮುಖಾಂತರ ಎಷ್ಟು ನೀರಾವರಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ ಎಂದರೆ ಈ ಯೋಜನೆಗಳಿಂದ ಶೇಕಡಾ 25 ರಷ್ಟು ಭೂಮಿಯನ್ನು ನೀರಾವರಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ ಎಂಬುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಕೃಷ್ಣಾ ಮತ್ತು ಕಾವೇರಿ ಎರಡು ವ್ಯಾಲಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಚ್ಚು ನೀರನ್ನು ಉಪಯೋಗ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಬರತಕ್ಕಂಥಾ ನೀರನ್ನು ಉಪಯೋಗಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದಂಥಾದ್ದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಕೂಡ ಇದೆ. ನಾವು ಹೀಗೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಾವು ಆ ನೀರನ್ನು ಉಪಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೇ ಹೋದರೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸಾಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ಜನಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ಸಿ. ಬೈರೇಗೌಡ.—ತುಂಗಭದ್ರಾ ನದಿಯಿಂದ ನಮಗೆ ಬರತಕ್ಕ ನೀರನ್ನು ಉಪಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಆ ನೀರನ್ನು ಕಾಡಿಗೆ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಇದು ನಿಜವೇ ?

ಶ್ರೀ ಡಿ. ದೇವರಾಜ ಅರಸ್.—ಅದು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ, ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀ ಕೆ. ಎಫ್. ಪಾಟೀಲ್.—ತುಂಗಭದ್ರಾ ಯೋಜನೆಯಿಂದ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಬಹಳ ಉಪಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಜನಗಳು ಆಶೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತ ಮಾಡಲು ಟಾಪ್ ಪ್ರಯಾರಿಟಿ ಕೊಟ್ಟು ಇದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೀರಾ ?

ಶ್ರೀ ಡಿ. ದೇವರಾಜ ಅರಸ್.—ನಾನು ಅದನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ, ಅದು ಇನ್ನೂ ಪ್ರಪೋಜರ್ ಸ್ಟೇಜಿನಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು.

ಶ್ರೀ ಗೋಪಿನಾಥ ರಂಗಸ್ವಾಮಿ ಸಾಂದ್ರ.—ಈ ಯೋಜನೆಗೆ ಟಾಪ್ ಪ್ರಯಾರಿಟಿ ಕೊಡುತ್ತೀರೋ ಹೇಗೆ ?

ಶ್ರೀ ಡಿ. ದೇವರಾಜ ಅರಸ್.—ಈಗ ಮೊದಲು ವಾಟರ್ ಅರೋಕೇಷನ್ ಆಗಬೇಕು, ಆಮೇಲೆ ದುಡ್ಡು ಒದಗಬೇಕು, ಎರಡೂ ಆದಮೇಲೆ ಟಾಪ್ ಪ್ರಯಾರಿಟಿ ಕೊಡಬಹುದು.

ಶ್ರೀ ಕೆ. ಎಫ್. ಪಾಟೀಲ್.—ಈ ಯೋಜನೆಯಿಂದ ತಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆ ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ನೀರಾವರಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ತಮ್ಮ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆಯೇ ?

ಶ್ರೀ ಡಿ. ದೇವರಾಜ ಅರಸ್.—ಈ ಯೋಜನೆಯಿಂದ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಾವು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪೇನು ಇಲ್ಲ. ಅದು ಯಾವ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಬರಲಿ ನಾವು ನೀರನ್ನು ಉಪಯೋಗಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ್ದು ಅಗತ್ಯ ಇದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದೆ. ಅದು ಸರ್ಕಾರದ ಗಮನದಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಮೊದಲು ವ್ಯಾಜ್ಯ ಬಗೆಹರಿಯಬೇಕು.

ಶ್ರೀ ಸಿ. ಅಂದಾನಪ್ಪ.—ಈ ಯೋಜನೆಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಪರ್ಮಿಷನ್ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ರೆಡಿಯಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದು ಮುಂದೆ ನೀರಿನ ಹಂಚಿಕೆಯೂ ತೀರ್ಮಾನವಾದಾಗ ಈ ಯೋಜನೆಗೆ ಟಾಪ್‌ಪ್ರಯಾರಿಟಿಕೊಟ್ಟು ಇದನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಇದೆಯೇ ?

ಶ್ರೀ ಡಿ. ದೇವರಾಜ ಅರಸ್.—ನಾನು ಮೊದಲೇ ತಮಗೆ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ಇರತಕ್ಕಂಥಾ ವ್ಯಾಜ್ಯ ಬಗೆಹರಿಯುವವರೆಗೂ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದವರು ನಮಗೆ ಅದಕ್ಕೆ ಪರ್ಮಿಷನ್ ಕೊಡುವುದು ಬಿಡುವುದು ಅದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾನು ಒಂದು ವಿಚಾರವನ್ನು ತಮ್ಮ ಮುಖಾಂತರ ಈ ಸಭೆಯ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರಬಯಸುತ್ತೇನೆ ಕೃಷ್ಣಾ ನೀರಿನ ಹಂಚಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದವರೂ ಕೂಡ ಒಂದು ಸಲಹೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಮುಂದಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅದೇನೆಂದರೆ ಮೈಸೂರು ಮತ್ತು ಆಂಧ್ರ ಈ ಎರಡು ರಾಜ್ಯಸರ್ಕಾರಗಳು ಸೇರಿ ಕೋರ್ಟಿನ ಹೊರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಾ ನೀರಿನ ಹಂಚಿಕೆಯ ವಿವಾದವನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ರೀತಿ ಏರ್ಪಾಡುಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ನಿಮಗೆ ಇಚ್ಛೆ ಇದೆಯೇ, ಮತ್ತು ಆಂಧ್ರ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಸರ್ಕಾರದವರು ಕರೆತು ಪರಸ್ಪರ ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯದಿಂದ, ಚರ್ಚೆಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಬಗೆ ಹರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಾವು ಸಹಾಯಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಿದ್ದೇವೆ ಎನ್ನುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದವರು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀ ಕೋಣಂದೂರು ಲಿಂಗಪ್ಪ.—ಅವರ ಮಾತನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಮತ್ತೆ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಬೇಡಿ.

ಶ್ರೀ ಡಿ. ದೇವರಾಜ ಅರಸ್.—ತಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಗೊತ್ತಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಅವರು ಆಂಧ್ರದ ಪಕ್ಷ ವಹಿಸಿದ್ದಾರೋ, ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೋ ಎಂಬುದನ್ನು ಏಕ್‌ದಂ ನಾನು ಒಪ್ಪುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಿಲ್ಲ. ಯಾರೋ ಅವರಿವರು ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಕಾಗುತ್ತದೆಯೇ ? ಫೈಲನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರು ಯಾರಿಗೆ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಯಾರಿಗೆ ನ್ಯಾಯ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿದು ಹೇಳಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ಎಚ್. ಡಿ. ದೇವೇಗೌಡ—ತಮ್ಮ ಸಭೆಯ ಉಪನಾಯಕರು ಹಿಂದೆ ಇಲ್ಲಿ ಈ ಕಡೆ ಇದ್ದಾಗ ಆಂಧ್ರದ ಕೆ. ಎಲ್. ರಾಯರು ನಮಗೆ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಶ್ರೀ ಡಿ. ದೇವರಾಜ ಅರಸ್.—ಯಾರು ಏನೇ ಹೇಳಿದರೂ ನಾನು ಅವರು ಹೇಳಿದಂತಹ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈಗ ಒಪ್ಪುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅವರು ಯಾವಪಕ್ಷ ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು ಅವರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಂದ, ಅವರ ನಡವಳಿಕೆಗಳಿಂದ ನಾವು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆಯೇ ಹೊರತು ಏಕ್‌ದಂ ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ಎಂ. ಎಸ್. ಕೃಷ್ಣನ್.—ಆಗ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ, ಈಗ ಮಾಡಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ?

ಶ್ರೀ ಡಿ. ದೇವರಾಜ ಅರಸ್.—ಯಾರು ಏನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ನಾನು ಜವಾಬ್ದಾರನೇ ?

ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಬಂಗಾರಪ್ಪ.—ಈಗ ತಾನೇ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯವರು, ಮಾನ್ಯ ಕೆ. ಎಲ್. ರಾಯರು ಕೃಷ್ಣಾ ಬೇಸಿನ್ ನೀರಿನ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆಂದು ಮಾನ್ಯ ಕೋಣಂದೂರು ಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ಹೇಳಿದಾಗ, ಯಾರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೋ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೋ ಅದು ನನಗಂತೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಕೆ. ಎಲ್. ರಾಯರು ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು ಮಾನ್ಯ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪನವರು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು ಕೂಡ ಮಾನ್ಯ ದೇವೇಗೌಡರು ಈಗ ತಾನೇ ಹೇಳಿದರು. ಅದನ್ನು ಇದೇ ಸದನದಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯ ನಂಜೇಗೌಡರು ಸಹ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಸಲ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಮಾನ್ಯ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯವರು ಅದನ್ನು ಎಕ್‌ದಂ ಒಪ್ಪುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ತಾವು ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ವರ್ಷ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ?

ಶ್ರೀ ಡಿ. ದೇವರಾಜ ಅರಸ್.—ನೀವು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಆ ರೀತಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಅಭ್ಯಂತರವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಬಹುಶಃ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ನೀರಿನ ಹಕ್ಕುಭಾದ್ಯತೆಗಳು ಏನಿವೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ನಾವು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬರಬಹುದೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ತಾವು ನಂಬಿಕೆ ಇಡುತ್ತೀರೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀ ಕೋಣಂದೂರು ಲಿಂಗಪ್ಪ.—ತಾವು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ವ್ಯಾಮೋಹಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗಿ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಹಿತಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ತರಬಾರದೆಂಬುದೇ ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಶ್ರೀ ಡಿ. ದೇವರಾಜ ಅರಸ್.—ಅಂಥ ವ್ಯಾಮೋಹ ಏನೂ ನಮಗೆ ಇಲ್ಲ. ಆ ಕಾಲವೆಲ್ಲಾ ಕಳೆದು ಹೋಯಿತು. ಆದರೆ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಇರತಕ್ಕಂತಹ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿಯಾದಂತಹ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಗಳಿಗೂ ಒಳಗಾಗದೆ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುವಂತಹ ಯೋಗ್ಯತೆ ನಮಗೆ ಇದೆ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನ ಶಕ್ತಿಯೂ ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಮ್ರತೆಯಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ತಾವು ಅನುಮಾನ ಪಡಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಅನುಮಾನ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರತಕ್ಕಂತಹ ಜನರಿಗೆ ಏನೂ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಮದ್ದೂ ಇಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ಎಚ್. ಡಿ. ದೇವೇಗೌಡ.—ತಾವು (ಬಿ)ಗೆ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ತುಂಗಭದ್ರಾನದೀ ನೀರಿನ ಅಂತಿಮ ಹಂಚಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೃಷ್ಣಾ ನದೀ ನೀರಿನ ನ್ಯಾಯಮಂಡಲಿಯವರು ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ನೀಡಿದ ನಂತರವೇ ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕೈಗೆಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದೀರಿ. ಇಂಟರ್ ಸ್ಟೇಟ್ ನೀರಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈಗಿರತಕ್ಕಂತಹ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹಾರ ಮಾಡತಕ್ಕಂತಹ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೇಂದ್ರ ತಾನೇ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ವಹಿಸಿ ಇತರ ರಾಜ್ಯಗಳೊಡನೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಸಮರೋಚನೆ ನಡೆಸುತ್ತದೆ, ಮತ್ತು ಮಾತುಕತೆ ನಡೆಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವರದಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆ ತರಹ ಏನಾದರೂ ಅವರು ಆಸಕ್ತಿವಹಿಸಿ ನಮಗೆ ಎರಡು ಕಣಿವೆಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ನೀರನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಗ್ಗೆ ಇರತಕ್ಕ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಏನಿದೆ, ಅದನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತೇವೆಂದು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದವರು ಜವಬ್ದಾರಿ ವಹಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ತಾವು ಪ್ರತಿಭಟನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೀರಾ?

ಶ್ರೀ ಡಿ. ದೇವರಾಜ ಅರಸ್.—ಇದರ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ತಾವು ಒಂದು ಅಂಶ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ನೀರಿನ ಹಂಚಿಕೆಯ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಏನಿವೆ ಇವುಗಳನ್ನು, ಒಂದು ಬ್ಯಾಡರ್ ಪರ್‌ಸ್ಪೆಕ್ಟಿವ್‌ನಿಂದ ನೋಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಕೇಂದ್ರಸರ್ಕಾರದವರು ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ, ಈ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಇಷ್ಟು ಉಪಯೋಗ ಮಾಡುವ ಹಕ್ಕು ಇದೆ ಎಂದು ನಾವು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ, ಅದೇ ರೀತಿ ಪಕ್ಕದ ರಾಜ್ಯದವರು ನಮಗೆ ಇಷ್ಟು ಉಪಯೋಗ ಮಾಡುವ ಹಕ್ಕು ಇದೆ ಎಂದು ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೋಸ್ಕರ, ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಏನು ಒಂದು ಆಲೋಚನೆ ಬಂದಿದೆ ಎಂದರೆ, ಉತ್ತರದಲ್ಲಿರತಕ್ಕಂತಹ ನದಿಗಳ ನೀರನ್ನು ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದರೆ ತರುವಂತಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ, ಮತ್ತು ಇದನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೇಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಆಲೋಚನೆ ಇದೆ. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಎರೆಕ್ಟಿಸಿಟಿ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ನೀರಿನ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಇಂಟಗ್ರೇಟೆಡ್ ನ್ಯಾಶನಲ್ ಗ್ರಿಡ್ ಎನ್ನತಕ್ಕಂಥದ್ದನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಸೂಕ್ತವೆಂದು ಅವರು ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ತಮಗೆಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತಿರುವ ಹಾಗೆ ಇಂಡಿಯಾ ದೇಶದ ಉತ್ತರ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ನೀರೆಲ್ಲಾ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಆಲ್ಲದೆ ನೆರೆ ಹಾವಳಿಗಳಿಂದ ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಆಸ್ತಿಗಳು ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಬಿಹಾರಿನಲ್ಲಿ, ವೆಸ್ಟ್ ಬೆಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಮತ್ತಿತರ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ, ದಕ್ಷಿಣ ಇಂಡಿಯಾದಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಅಭಾವ, ಕ್ಷಾಮಡಾಮರಗಳು ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ತಲೆದೋರುತ್ತಲೇ ಇವೆ. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಕೇಂದ್ರದ ಯೋಜನೆಗಾರರು ಮಾಡರ್ನ್

ಟೆಕ್ನಾಲಜಿ ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಸ್ಕೀಂ ಪ್ರಕಾರ ಇದನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತ ಮಾಡುವುದು ಅಗತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತು ಇದನ್ನು ಅನೇಕ ತಜ್ಞರು ಕೂಡ ತಮ್ಮ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಂದ್ರದವರು ತೀವ್ರಾಲೋಚನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಈಗ ಒಂದು ನ್ಯಾಷನಲ್ ಗ್ರಿಡ್ ಎಂದು ಏತಕ್ಕೆ ಮಾಡಬಾರದು ; ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮದೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ರಾಜ್ಯವೆಂದು ಹಿಂದಿನ ಪಾಳೆಯ ಗಾರಿಕೆಯ ಮನೋಭಾವದಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಈಗ ಆ ರೀತಿ ಮಾಡುವುದ ಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ದೇಶ ಒಂದೇ ದೇಶ ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ ಅನುಕೂಲವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕ್ರಮವನ್ನು ಏತಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದೆಂದು ಅವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಇರ್ರಿಗೇಷನ್ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಎಲೆಕ್ಟ್ರಿಸಿಟಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ನ್ಯಾಷನರ್ ಗ್ರಿಡ್ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

9-30 A.M.

ಶ್ರೀ ಎಚ್. ಡಿ. ದೇವೇಗೌಡ.—ತಾವು ಈಗತಾನೇ ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಮತ್ತು ಎಲೆಕ್ಟ್ರಿಸಿಟಿ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಇಂಟಿಗ್ರೇಟೆಡ್ ನ್ಯಾಷನರ್ ಗ್ರಿಡ್ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದಾರೆಂದು ಹೇಳಿದಿರಿ. ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಏನು ನಡೆಯಿತು, ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಏನು ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸಿದ್ದೀರಿ ? ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆಯೇ ? ಏಕೆಂದರೆ ಈ ವಿಚಾರ ದೇಶಾದ್ಯಂತ ಇದೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಶ್ರೀ ಡಿ. ದೇವರಾಜ ಅರಸ್.—ಇದು ದೇಶಾದಾದ್ಯಂತ ಇದೆಯೇ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಮುಂದೆ ನೋಡೋಣ. ಈ ವಿಷಯ ಅಲ್ಲಿ ಕಾನ್‌ಫರೆನ್ಸ್ ನಬ್ಬಕ್ಕಾಗಿ ಏನೂ ಬಂದಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ಎಚ್. ಡಿ. ದೇವೇಗೌಡ.—ಯಾವ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ಹೇಳಿದಿರಿ ? ಈಗ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಸಂಶಯವನ್ನು ಕ್ಲಾರಿಫೈ ಮಾಡಿ.

ತುಂಗಭದ್ರಾ ಅಣೆಕಟ್ಟಿನ ನೀರನ್ನು ಆಂಧ್ರದವರಿಗೆ ಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಯವಾದ 4 ದಿನಗಳ ಮೇಲೆ ನ್ಯಾಷನರ್ ಗ್ರಿಡ್ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ತನ್ನ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುವುದು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ತಾವು ಅದರ ಹಿನ್ನೆರೆ ಏನು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಅವರ ನಿಲುವು ಏನೆಂಬುದನ್ನು ಸಹ ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಒಂದೊಂದು ಸಾರಿ ಅವರು ಯಾರ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ ಏತಕ್ಕೆ ಬೇಕು ; ನಾವೇ ಇದನ್ನು ನಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರದ ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಆಯಿತು, ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಕನ್‌ಸಿಡರ್ ಮಾಡುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಥೋರಣಿಯಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ. ನೀರನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ತರುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬೇರೆ. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬೇರೆ. ಇವತ್ತು ರಾಜ್ಯಸರ್ಕಾರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರತಕ್ಕ ಒಂದು ನಿಲುವಿನಿಂದ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಉದ್ಭವವಾಗಿದೆಯೆಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಾವೇರಿ ನೀರಿನ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಜಟಿಲ ಸಮಸ್ಯೆ ಅಥವಾ ಪ್ರಶ್ನೆ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಇತ್ಯರ್ಥವಾಗುವವರೆಗೂ ಇಂಥಾದ್ದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡಬಾರದೆಂದು ನಾನು ತಮಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಶ್ರೀ ಡಿ. ದೇವರಾಜ ಅರಸ್.—ಈಗ ತುಂಗಭದ್ರಾ ನದಿಯಿಂದ ನೀರು ಬಿಡಿಸುವುದಕ್ಕೂ ನ್ಯಾಷನರ್ ಗ್ರಿಡ್ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಏನೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಹಾಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಅದು ಕಾಕತಾಳ ನ್ಯಾಯವಾಗಿರಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ದಿವಸಗಳವರೆಗೆ ನೀರು ಕೊಡಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದರೆ ಆ ಮಾತು ಬೇರೆ. ಹಂಚಿಕೆಯೆಲ್ಲಾ ಅವರು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶವಲ್ಲ. ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟದಿಂದ ಆರಬ್ಬೀ ಸಮುದ್ರದವರೆಗೆ ಕೊಹಿನಾ ವಾಟರ್ಸ್ ಹೋಗುವುದರಿಂದ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದವರಿಗೆ ಪವರ್‌ಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಆ ನೀರು ಉಪಯೋಗ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಿಂದ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನೀರು ನಮ್ಮ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಹರಿಯುವುದಾಗಿದ್ದರೆ, ಆ ನದಿಯ ನೀರು ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೋಗುವುದನ್ನು ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ತಿರುಗಿಸುವ ಹಾಗೆ ಡೈವರ್ಟ್ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಮಗೆ ಆಗಿರತಕ್ಕ ತೊಂದರೆ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಏನು ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಬೇಕು. ಕೃಷ್ಣಾ ನದಿಯ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಜನರು ನೀರಿಗಾಗಿ ಎಷ್ಟು ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡಬೇಕು. ಈಗ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದವರಲ್ಲಿ ಸಂಧಾನ ಮಾಡಿ ನಮಗೆ ನೀರನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಿ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಆ ನೀರನ್ನು ಬಿಡಬೇಕಾದರೆ ಆ ನೀರಿನ ಎಷ್ಟು ಭಾಗ ನಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಬಿಡುತ್ತಾರೋ, ಎಷ್ಟು ಭಾಗದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೋ ಅಷ್ಟು ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೀರಾ ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

(ಶ್ರೀ ಡಿ. ದೇವರಾಜ ಅರಸ್)

ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ಅದಕ್ಕೆ ರೆಕ್ಯಾಚಾರ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ನಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನೂ ಸಹ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಸಮಾಲೋಚನೆ ಮಾಡಿ ಬೇಗನೆ ಒಂದು ಇತ್ಯರ್ಥಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾಗಿದೆ. ನೀರನ್ನು ನಮಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡುತ್ತೇವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಎಷ್ಟು ಭಾಗ ನಮಗೆ ಕಡಿಮೆ ಬೀಳುತ್ತದೋ ಅಷ್ಟು ಭಾಗವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ಜನಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಕಷ್ಟವನ್ನು ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪೋಣ. ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡಿ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ. ಅದು ಬಹುಶಃ ನನ್ನ ಆಶೆ. ಇನ್ನು ಎರಡು ಮೂರು ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬಾದು ನೀರನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ಇದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ನಮ್ಮ ನಂಬಿಕೆ. ಕೊಡಗಿನ ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ನೀರನ್ನು ದಕ್ಷಿಣದ ಕಡೆಗೆ ಹರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಪ್ರಾಜೆಕ್ಟ್ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಇದೆ. ಆ ಹೊಳೆಯ ಹೆಸರು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಡ್ಯಾಂ ಕನ್‌ಸ್ಟ್ರಕ್ಟ್ ಮಾಡಿ ನೀರನ್ನು ಡೈವರ್ಟ್ ಮಾಡಿದರೆ ಕನ್ನಂಬಾಡಿಯಲ್ಲಿ 8 ಅಥವಾ 9 ಟಿ.ಎಂ.ಸಿ.ಎಫ್.ಟಿ.ಯಷ್ಟು ನೀರು ತರುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಇಂಥಾದ್ದನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಸಮಗ್ರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡತಕ್ಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ಹಾಗಿಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಚಾರದಲ್ಲಿಯೂ ನಾವೇ ಬೇರೆ, ನೀವೇ ಬೇರೆ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇವರು ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದವರು, ಇವರು ಹೊರಗಡೆಯವರು ಎಂಬುದಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಕೋಣದ ವ್ಯತ್ಯಾಸದಿಂದ ಇಡೀ ದೇಶದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಗಳು ಕುಂಠಿತವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವರು ಕೇವಲ ತುಂಗಭದ್ರಾ ನೀರನ್ನು ಕೊಡುವ ದೃಷ್ಟಿ ಮಾತ್ರ ಅವರಲ್ಲಿ ಈಗ ಉದ್ಭವಿಸಿದೆ ಎಂಬ ಅಪನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ನಾವು ಇಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ಎಂ. ಎಸ್. ಕೃಷ್ಣನ್.—ತುಂಗಭದ್ರಾ ನೀರಿನ ಅಂತಿಮ ಹಂಚಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೃಷ್ಣಾ ಟ್ರಿಬ್ಯೂನರ್ ಅವರಿಂದ ಅಂತ್ಯವಾಗಿ ನಿರ್ಧಾರವಾದ ಮೇರೆ ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೀರಿ. ಈಗ ಕೃಷ್ಣಾ ಟ್ರಿಬ್ಯೂನರ್ ಯಾವ ಸ್ಟೇಜಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ ?

ಶ್ರೀ ಡಿ. ದೇವರಾಜ ಅರಸ್.—ಈಗಾಗಲೇ ಅದು ಕೊನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.

MADAM SPEAKER.—Questions are over. Now Short Notice Question No. 2 by Sri J. P. Sarwesh but the hon. member is absent.

SHORT NOTICE QUESTION FOR ANSWER

(but not taken up)

Communal Disturbances in Gulbarga Town

4. Sri J. P. SARWESH (Sedum).—

Will the Chief Minister be pleased to state :—

(*a*) whether there were communal disturbances in Gulbarga Town from 28th February to 2nd March 1972 ;

(*b*) whether it is a fact that shops and houses of minority community people were burnt ;

(*c*) the total number of shops and houses burnt ;